

מסכת עירובין פרק ו'.

משנה
א'

– "הדר עם הנכרי בחצר, או עם מי שאינו מודה בעירוב, הרי זה אוסר עליו דברי רבי מאיר"

מדין תורה גוי שגר עם יהודי בחצר, אינו אוסר עליו לטלטל בחצר, דגוי הוא כבהמה, אלא שחכמים לא רצו שישראל ידור עם גוי בחצר, כדי שלא ילמד ממעשיו, גזרו שגוי אוסר על ישראל, וגזרו אף שלא יועיל ביטול רשות של הגוי, ורק יכול לשכור מהגוי, וידעו חכמים שהגוי לא ירצה להשכיר ליהודי דיחשוש לכשפים, דיחשוב בלבו, הלא מוכן אני ליתן לו חלקי שבחצר במתנה, והוא אינו רוצה לטלטל עד שאשכיר לו, בוודאי מתכוון לעשות כשפים, וכיון שיהודי לא יוכל לטלטל בחצר כשדר עם גוי, שוב לא ירצה לדור עם גוי. והוסיף התנא, דאף מי שאינו מודה בעירוב, כגון כותי או צדוקי, שמאמינים רק בתורה שבכתב ולא בתורה שבעל פה, ועירוב חצרות הוא מתקנת שלמה, ולכן אינם מודים בזה, דינו כגוי שלא יועיל ביטול, כדי שלא יבואו לדור עם צדוקי.

ויש לשאול מדוע לא תקנו שישראל לא ידור עם גוי כדי שלא ילמד ממעשיו? ונראה כיון שהיהודים גרו בין הגויים לא היה שייך לתקן כזה תקנה.

– "רבי אליעזר בן יעקב אומר לעולם אינו אוסר עד שיהו שני ישראלים אוסרים זה על זה"

ראב"י סובר דבישראל אחד שדר עם גוי לא גזרו שלא יועיל ביטול רשות, כיון שאסור להתייחד עם גוי אחד, דגוי חשווד על שפיכות דמים, וכיון שלא מצוי שיהודי אחד ידור עם גוי, לא גזרו, דבדבר שלא שכיח לא גזרו, אבל שני יהודים שכיח שידורו עם גוי, שפיר גזרו שלא יוכל הגוי לבטל רשותו, כדי שלא ידורו עם גוי, שלא ילמדו ממעשיו, ות"ק סובר דאף שלא מצוי, פעמים קורה שדר עם גוי אחד, וגזרו. וראב"י הוסיף שיהו שני ישראלים "אוסרין זה על זה" כלומר שלא גזרו אלא כשיש שם שני בתים חלוקים, דאז מתירא הגוי, אבל בבית אחד, אף שיש שם הרבה אנשים לא גזרו, דבבית אחד הגוי לא מתירא (מאירי).

משנה
ב'

– "אמר רבן גמליאל, מעשה בצדוקי אחד, שהיה דר עמנו במבוי

רבן גמליאל סובר דצדוקי דינו כישראל, דיכול לבטל רשותו, והביא ראיה דכך סובר אביו ממעשה שהיה בצדוקי אחד שהיה דר עם משפחת רבן גמליאל באותו מבוי.

בירושלים”

– “זאמר לנו אבא,

מחרו זהו ציאו את

הכלים למבוי עד

שלא יוציא ויאסור

עליכם”

– “רבי יהודה אומר,

בלשון אחר”

– “מחרו ועשו

צרכים במבוי עד

שלא יוציא ויאסור

עליכם”

– משנה א

אחד מהם ולא

ג'

עירב”

– “ביתו אסור

מלחכנים ומלחוציא

לו ולהם”

מזה שאבא אמר לאנשי המבוי למהר להוציא את הכלים למבוי בשבת, רואים שהצדוקי ביטל רשותו, ולזה אמר להם למהר להשתמש איזה השתמשות במבוי, דהדין הוא במשנה ד' שאם המבטל חזר והשתמש ברשות שביטל קודם שאנשי החצר השתמשו שם, הרי חזר מביטולו, וה"נ שימחרו להוציא כלים ולהשתמש, עד שלא יוציא הצדוקי למבוי, וכיון שהוא ישתמש לפניכם, הרי יאסור עליכם, אבל לאחר שתשתמשו שוב אינו יכול לחזור, הרי לנו ממעשה זו שיצדוקי דינו כישראל, שיכול לבטל רשותו. [ולכא למימר דמיירי בערב שבת, דמה הפירוש שלא יוציא הצדוקי ויאסור, הלא כשיוציא בערב שבת עדיין לא חזר מביטולו].

ר' יהודה סובר שיצדוקי דינו כגוי, ולא מועיל לו ביטול רשות, וממעשה דר"ג אין ראייה, דבלשון אחר אמר.

לפי לשונו של ר' יהודה אמר אבא “צרכים” דפירושו “הצרכים שלכם” דמשמע שיעשו כל מה שיצרכים לעשות במבוי, ואם נאמר דמיירי בשבת ושהגוי ביטל רשותו, מדוע צרכים לעשות כל הצרכים, הלא מספיק שיעשו תשימיש אחד, ושזב אינו יכול לחזור בו, אלא וודאי מיירי בערב שבת, וצדוקי דינו כגוי שאינו יכול לבטל, לזה אמר להם אבא, דכל מה שיצרכים לעשות במבוי בשבת, שיעשו בערב שבת, דבשבת הצדוקי יאסור עליהם, ואינו יכול לבטל, ומה שאמרה המשנה “עד שלא יוציא” אין הכוונה לצדוקי, אלא עד שלא יצא היום, והיינו שיגמר יום שישי וכנס שבת, וממילא יהיה אסור להם לטלטל במבוי.

מן התורה מותר לטלטל בחצר בלא עירוב, ושלמה זבית דינו תיקנו לעשות עירוב חצירות, כיון שהחצר שייך לרבים נראה כרשות הרבים, ויאמרו כשם שמותר להוציא מן הבית לחצר, כך מותר להוציא לרה"ר, ועל ידי העירוב נעשה החצר כאילו משפחה אחת, ואחד מאנשי החצר שכח ליתן עירוב חצירות, הרי אסור על כולם לטלטל בחצר, אמנם מיירי הכא שביטל רשותו לאנשי החצר.

לו אסור לחכנים ולהוציא מביתו לחצר, דהא לא עשה עירוב, ולאנשי החצר נמי אסור להוציא מביתו, דהא לא ביטל את ביתו רק את חצירו, ולא אומרים כיון שביטל חצירו להם ביטל גם ביתו, אלא מה שביטל

ביטל, ומה שלא ביטל לא ביטל (ור' אליעזר בפ"ב מ"ז חולק וסובר דלאנשי החצר מותר להוציא מביתו, כיון שביטל חצירו ביטל גם ביתו).

ומהבתים שלהם מותר להוציא גם לו, משום שנחשב כאורח אצלם ולאורח מותר לטלטל ברשותו של המארח, ולזה מותר משום שביטל רשותו להם, זהם עשו עירוב חצירות.

אחד שישכח לערב, ואנשי החצר ביטלו לו רשותו, הרי כל החצירות שייכות לו, ואינו צריך עירוב, ושפיר מותר לו לטלטל מביתו, ולזהם אסור לא מביתם, משום שביטלו רשותם, ואף לא מביתו, דרבים גבי יחיד לא נחשבים כאורחים (וכתב התפא"י דוודאי אורחים ממש שבאו לביתו, אף שהם רבים והוא יחיד, מותרין להכניס ולהוציא מביתו לחצר).

היו שנים שישכחו לערב עירוב חצירות, ואנשי החצר ביטלו רשותו לשניהם, שניהם אוסרים זה על זה, דהא לא עשו עירוב חצירות, ואף אם חזר אחד מהם וביטל רשותו לחבירו, אסור לו לטלטל, היות ובשעה שאנשי החצר ביטלו רשותם, זה לא הועיל כלום, דהא שניהם לא עירבו, שוב לא יכול אחד מהם לבטל רשותו.

שאחד שישכח לערב מבטל (=נותן) רשותו לאנשי החצר, וכן מבטלים אנשי החצר רשותם לו (=נוטל), אבל שנים מבטלים (=נותנים) רשותם לאנשי החצר שעירבו, ואין אנשי החצר מבטלים רשותם לשנים אלו (=נוטלים) כיון שאוסרים זה על זה.

מאיזה זמן ניתן לבטל את הרשות.

ב"ש סוברים שרק ביום שישני ניתן לבטל רשות, דסוברים שביטול רשות הוא "הקניית רשות" ובשבת אסור להקנות (ואף שביום שישני יכול לעשות עירוב, מיירי באופן שכבר לא יספיק לעשות עירוב, ולכן רוצה לבטל).

ב"ה סוברים שאף בשבת עצמו ניתן לבטל רשות, דסוברים שביטול רשות הוא "הסתלקות" שמסלק עצמו מהרשות, אך אינו מקנה,

- "שלהם מותרין לו ולהם"

- "נתנו לו רשותו הוא מותר וזו אסורין"

- "היו שנים אוסרין זה על זה"

- "שאחד נותן רשותו ונוטל רשות, שנים נותנין רשות ואין נוטלין רשות"

משנה ד' - "מאימתי נותנין רשות"

- "בית שמאי אומרים מבעוד יום"

- "בית הלל אומרים משחשיכה"

זלחת לק מהרשות מותר אף בשבת.

- מי שביטל רשותו, ולאחר שביטל, הוציא מביתו לרשותו, כיון ששהשתמש, הרי חזר בו מביטולו, ואף כשהוציא בשוגג לא התכוון לחזור, סובר ר' מאיר דקנסו שוגג אטו מזיד, שיעשה במזיד ויעשה עצמו כאילו עשה בשוגג.
- ר' יהודה סובר כשהוציא במזיד, הרי חזר בו מביטול הרשות, ושוב אוסר עליהם, אך בשוגג לא חזר בו ואינו אוסר עליהם, דלא קנסו שוגג אטו מזיד.
- אדם שהיה שותף עם שכניו שבמבוי לשם שותפות סתם, ולא לשם שיתוף מבואות.
- עם כולם היה שותף ביין, אינו צריך ליתן משהו נפרד עבור השיתוף מבואות, דהא למעשה הם שותפים (ואף שכתוב כאן לשון "לערב" הכוונה לשיתוף, דעירובי חצירות אין מערבין אלא בפת – תי"ט).
- עם שכן אחד היה שותף ביין ואם שכן אחד היה שותף בשמן, צריך לעשות שיתוף מבואות, דהשיתוף צריך להיות מונח בכלי אחד, ולפי"ז ה"ה בלזה ביין ולזה ביין ומונח בשני כלים נפרדים דצריך לעשות שיתוף, אלא נקט יין ושמן, דלא מערבבים אותם יחד.
- ר' שמעון סובר דאין השיתוף צריך להיות מונח בכלי אחד, ולכן אף ביין ושמן דמונחים בשני כלים, מועיל לשיתוף מבואות, ואין צריך לעשות שיתוף חדש.
- חמש קבוצות שישבתו בשבת בטרקלין [ארמון] גדול, וחילקו את הטרקלין במחיצות שאינם מגיעים עד התקרה, ולכל אחד מן החמשה יש פתח מן הטרקלין לחצר, וכדי שיוכלו לטלטל לחצר צריכים לערב עם שאר אנשי החצר.
- "מי שנתן רשותו והוציא, בין בשוגג בין במזיד, הרי זה אוסר, דברי רבי מאיר"
- "רבי יהודה אומר, במזיד אוסר, בשוגג אינו אוסר"
- "בעל הבית שהיה שותף לשכניו"
- "לזה ביין ולזה ביין, אינם צריכים לערב"
- "לזה ביין ולזה בשמן צריכים לערב"
- "רבי שמעון אומר אחד זה ואחד זה אינם צריכים לערב"
- "חמש חבורות שישבתו בטרקלין אחד"
- מ ש נ ה
ה ' י
- מ ש נ ה
י ' י

- "בית שמאי
אומרים עירוב לכל
חבורה וחבורה"
- "ובית הלל אומרים
עירוב אחד לכולן"
- "ומזדים בזמן
שמקצתן שרויין
בחדרים, או
בעליות, שהן
צריכין עירוב לכל
חבורה וחבורה"
- "האחין השותפין
שהיו אוכלין על
שולחן אביהם
וישנים בבתיהם"
- "צריכין עירוב לכל
אחד ואחד"
- "לפיכך אם שכח
אחד מהם ולא עירב
מבטל את רשותו"
- "אימתי בזמן
שמוליכין עירובן
במקום אחר"

**משנה
ד'**

ב"ש סוברים כיון שהם חלוקים צריך כל חבורה ליתן פת עבור עירוב חצירות.

אף שיש מחיצה ביניהם, כיון שאינו מגיע עד התקרה, לא מיקרי רשויות בפני עצמן, וכל החבורות נותנות פת אחד עבור כולן, להשתתף עם שאר בני החצר.

ומזדים ב"ה לב"ש שבזמן שכל אחד בחדר נפרד שהמחיצה מגיע עד התקרה, כמו בשרויים בעליות, שכל אחד בחדר נפרד ממש, צריך כל חבורה ליתן עירוב בנפרד.

אב עם בניו הנשואים היו דרים בחצר עם עוד אנשי חצר, והאחים היו לוקחים מזונותיהם מבית האבא (וזזהו "שאוכלים על שולחן אביהם") ואוכלים אותם כל אחד בביתו, וכן ישנים בבתיהם, כמו כן שותפים שהיו לוקחים אוכל מבית בעל הבית, ואוכלים כל אחד בביתו.

כשרוצים לערב עם שאר אנשי החצר, צריך כל אחד מהאחים ליתן עירוב, ולא אומרים כיון שכולם לוקחים מזונותיהן מבית האבא, סגי בעירוב אחד לכולם, כיון שהם אוכלים בבתיהם וישנים שם, צריך כל אחד ליתן בנפרד.

כיון שכל אחד צריך ליתן עירוב, הרי כששכח אחד ולא עירב, אוסר על כולן, וצריך לבטל רשותו, (א.ה. נראה דהחידוש בזה, דלא נאמר כיון שאוכלים על שולחן אביהם, כדיעבד כששכח אחד, לא יאסור עליהם, קמ"ל דאוסר עליהם).

מתי צריך כל אחד מהאחים ליתן עירוב בנפרד, כשמניחים את העירוב בבית של אחד מאנשי החצר.

- "אבל אם היה עירוב בא אצלן"
  - "או שאין עמחן דיורין בחצר, אינן צריכין לערב"
  - "חמש חצירות פתוחות זו לזו, ופתוחות למבוי"
  - "עירבו בחצירות ולא נשתתפו במבוי מותרין בחצירות ואסורין במבוי"
  - "זאם נשתתפו במבוי מותרין כאן וכאן"
  - "עירבו בחצירות ונשתתפו במבוי ושכח אחד מבני חצר ולא עירב, מותרין כאן וכאן"
  - "מבני מבוי ולא
- אבל אם אנשי החצר הניחו את עירובן בבית אביהן, ואותו בית שמניחים בו את העירוב אין צריך ליתן עירוב, וכיון שהאחים אוכלים משל אביהם אין צריכין ליתן עירוב.
- או שרק האב עם בניו דרים בחצר, ואין שם אנשים זרים שמצריכים כאן עירוב, בהא אינם צריכים לערב, כיון שאוכלים משל האב, נחשבים כמשפחה אחת.
- ברע"ב מביא שבגמרא מוכח שלא גורסים "פתוחות זו לזו" דבכדי להתיר מבוי בלחי וקורה צריך שיהא לפחות שני חצירות ובהם שני בתים פתוחים למבוי, ואם כל החצירות פתוחות זו לזו הרי נחשב כחצר אחד, אלא וודאי שאין פתוחות זו לזו, אלא שכל אחת יש לה פתח למבוי.
- כל חצר עירבה לעצמה, מותרין כל בני חצר לטלטל לעצמן, אכן במבוי אסורין, שלא סומכין על העירוב במקום השיתוף.
- זאם גם נשתתפו במבוי לאחר שעירבו בחצר, מותרין לטלטל בחצירות ובמבוי, (ועיין בתפא"י שכתב מזה החידוש בזה).
- כיון ששכח אחד מבני החצר ולא עירב, נמצא אוסר על כל בני החצר עד שיבטל, אעפ"כ מותרין לטלטל בחצר ובמבוי אף בלא ביטול רשות, דסומכין על השיתוף שנתן אותו האיש במבוי, ואף שאין סומכין על שיתוף במקום עירוב, משום שכל הטעם הוא, שלא תשתכח תורת עירוב מן התניוקות, כלומר כשלא יראו את אנשי החצר מערבין, יחשבו שמותר לטלטל בלא עירוב, ולכן לא סומכין על השיתוף, אבל כאן שעירבו באותה חצר, שוב אין חשש שכחה, וסומכין על השיתוף בשביל השוכח.
- אם עשו עירוב חצירות ושיתוף מבואות, ושכח אחד מאנשי המבוי ולא

משנה

ח'

עירב, מותרין

בחצירות, ואסורין

במבוי"

- "שהמבוי לחצירות

כחצר לבתים"

- "שתי חצירות זו

לפנים מזו"

- "עירבה הפנימית

ולא עירבה

החיצונה, הפנימית

מותרת וזחיצונה

אסורה"

- "החיצונה ולא

הפנימית שתיהן

אסורות"

- "עירבה זו לעצמה

וזו לעצמה, זו

מותרת בפני עצמה

וזו מותרת בפני

עצמה"

- "רבי עקיבא אוסר

החיצונה, שדריסת

הרגל אוסרתה"

- "וחכמים אומרים

אין דריסת הרגל

משנה

ט'

עשה שיתוף, אסורין במבוי, דלא סומכין על העירוב במקום שיתוף.

המשנה מבארת מדוע באמת לא סומכים, דכמו שיצריך עירוב מהבית לחצר, כך המבוי נחשב החצר של החצר.

שתי חצירות אחת לפנים מהשניה, החיצונה פונה לרה"ר, ומהפנימית יוצאים לחיצונה ומשם לרה"ר, וזהו הנקרא שלפנימית יש "דריסת רגל" על החיצונה.

אנשי חצר הפנימית עשו עירוב לעצמם, ואנשי החצר החיצונה לא עירבו לעצמם, אנשי החצר הפנימית מותרים לטלטל מביתם לחצירם, ואנשי החצר החיצונה אסורים לטלטל מביתם לחצירם, דהא לא עשו עירוב.

אנשי חצר החיצונה עשו עירוב לעצמם, ואנשי חצר הפנימית לא עשו עירוב לעצמם, שתיהן אסורות לטלטל מהבתים לחצר, הפנימית אסורה משום שלא עירבה, והחיצונית אסורה משום שהפנימית יש לה דריסת רגל עליהם, והיא דריסת רגל האסורה במקומה, דבמקומה אסור לה לטלטל משום שלא עירבו.

הפנימית וזחיצונה עשו עירוב כל אחת לעצמה, מותר לכל אחת לטלטל בחצירה, ואף שהפנימית יש לה דריסת רגל על החיצונה, סובר התנא שדריסת רגל המותרת במקומה (והיינו שהפנימית מותרת לטלטל בפנים משום שעשו עירוב) אינה אוסרת על החיצונה.

ר"ע סובר שכל דריסת הרגל אוסרת על החיצונה, אף דריסת הרגל המותרת, דסובר שדריסת הרגל של הפנימית נחשב כשותף בחיצונה, ואסור לחיצונה לטלטל עד שיערבו עם הפנימית.

חכמים סוברים דדריסת רגל של הפנימית אינה אוסרת כלל, דלא נחשבים כשותפים.

– "שכח אחד מן החיצונה ולא עירב, הפנימית מותרת והחיצונה אסורה"

הפנימית שעירבה מותרת, ובחיצונה שאחד שכח אוסר על כולם (וכתב התיו"ט דמשנה שאינה צריכה היא, דאין בזה חידוש, וכבר תנא לה בריש משנה ט').

– "מן הפנימית ולא עירב, שתיהן אסורות"

שכח אחד מן הפנימית ולא עירב, שתיהן אסורות, הפנימית אסורה שאחד שישכח אוסר על כולן, והחיצונה משום דריסת הרגל של הפנימית, דהוי רגל האסורה במקומה שאוסרת, ואתיא כת"ק במשנה ט' (ואף דבדין זה אין שום חידוש, וכתב התיו"ט דבא לפסוק הלכה כת"ק).

– "נתנו עירובן במקום אחד"

חצר הפנימית והחיצונה עירבו יחד, כדי שיוכלו לטלטל מחצר אחת לשניה, ונתנו עירובן בחיצונה, וקרי לה "מקום אחד" לפי ששתי החצירות משתמשות בה כאחת.

– "ושכח אחד בין מן הפנימית בין מן החיצונה ולא עירב, שתיהן אסורות"

ושכח אחד ולא עירב, ואפילו שכח אחד מן החיצונה, שתיהן אסורות לטלטל מן הבית לחצר, ואף הפנימית אסורה, משום שנעשית חצר אחת עם החיצונה, ואינה יכולה לסגור פתחה ולהסתלק מן החיצונה, דהא אין לה עירוב, משום שנמצאת בחיצונה, ובאמת אם יניחו שתיהן עירובן בפנימית, ושכח אחד מן החיצונה ולא עירב, החיצונה אסורה, והפנימית מותרת, משום שיכולה לסגור פתחה, ולהסתלק מן החיצונה, שחרי העירוב בפנימית.

– "ואם היו של יחידים אינן צריכין לערב"

אם החצירות הפנימית והחיצונה היתה שייכת ליחידים, והרי כל חצר בנפרד אינה צריכה לעשות עירוב, ואף החיצונה שיש עליה דריסת הרגל של הפנימית מותרת לטלטל בחצירה ואינה צריכה לערב עם הפנימית, דמשנתנו אתיא כת"ק, שרגל המותרת במקומה אינה אוסרת, והכא הפנימית מותרת לטלטל בחצירה.